

Ἐξωτερική ἀποψίς τῶν Φυλακῶν Κεφαλληνίας

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

(Εικόνες ἐκ Κεφαλληνίας)

• • •

ΓΙΣΤΕΥΕΤΕ εἰς τὰ θαύματα; Καὶ μάλιστα ὅσα ἐπαγγέλλονται οἱ
διάφοροι θαυματοποιοί εἰς τὴν Ἑλλάδα; Καὶ ἂν σᾶς ἔλεγα, ὅτι
μία ἀγέλη θηρίων ἐξηγγιώμενων, διψώντων αἷμα, ἔτοιμων νὰ ἀλλη-
λοσπαραχθοῦν, νὰ σπάσουν τοὺς σιδερένιους κλωθούς των καὶ νὰ
δρμήσουν ἔξω, ὅτι τὰ θηρία αὐτά, τὰ ἐμπνέοντα τρόμον καὶ φρίκην,
μετεβλήθησαν ἔξαφνα, ὡς διὰ μαγείας, εἰς ποίμνην ἀκάκων καὶ
σεμνῶν προσδάτων; Τί θὰ ἔλεγατε; Δὲν θὰ μ' ἐπαίρονται τάχα ὡς
ὑποφήφιον τοῦ φρενοκομείου;

Καὶ ὅμως τὸ θαῦμα αὐτὸ τὸ ἀπίστευτον, καὶ κάτι ἀκόμη περισ-
σότερον, τὸ εἶδα τώρα τελευταῖον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀργοστο-
στέρου, τὸ ἐψηλάφησα καὶ ἐσταυροκοπήθην ἔκπληκτος. "Αν
λίου. Τὸ εἶδα, τὸ ἐψηλάφησα καὶ ἐσταυροκοπήθην ἔως ἐκεῖ.
ἀμφιβάλλετε, δὲν ἔχετε παρὰ νὰ κάμετε ἕνα ταξειδάκι ἔως ἐκεῖ.
Τὸ συνιστῶ μάλιστα ιδιαιτέρως εἰς τοὺς Ἑλληνας Ὑπουργούς. Είνε
ἄλλως τε τόσον θελκτικὴ ἢ πόλις τῆς Κεφαλληνίας, καὶ τόσον
γοητευτικὴ ἢ φύσις της καὶ ἔξοχαι της θαυμάσιαι!

* * *

Συνέθη λοιπὸν τὸ θαῦμα αὐτὸ εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Κεφαλληνίας.
Δὲν περιμένετε βέβαια νὰ σᾶς παραστήσω ἐγώ, ὅτι αἱ φυλακαὶ τοῦ

*Ελληνικοῦ Κράτους είνε τέλεια ἔργαστήρια ἐκφαυλισμοῦ καὶ ἀποκτηνώσεως. *Η περίφημος ἐλληνικὴ Πολιτεία, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτό, κατορθώνει ἔνα ἄλλο θαῦμα.... ἀπὸ τὴν ἀνάποδή του: Νὰ μεταμορφώῃ μέσα ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς θηρία. Παραλαμβάνει συνήθως μικροεγκληματίας τῆς ψυχολογικῆς στιγμῆς — διότι εἰς τὴν Ἐλλάδα πολὺ σπάνια είνε τὰ μελετημένα καὶ ἀνατριχιστικὰ κακουργήματα — καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς ἐξηγερθώσῃ, νὰ τοὺς φωτίσῃ καὶ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καλλιτέρους, τοὺς ἀποθηριώνει δλότελα. Φροντίζει δηλαδὴ αὐτῇ ἡ ίδια νὰ τοὺς ἐφοδιάζῃ μὲ εἰσιτήρια aller-retour διὰ τὰς φυλακάς.

“Ενα τοιοῦτον θηριοτροφείον ἥσαν ἔως χθὲς καὶ αἱ φυλακαὶ Κεφαλληνίας.

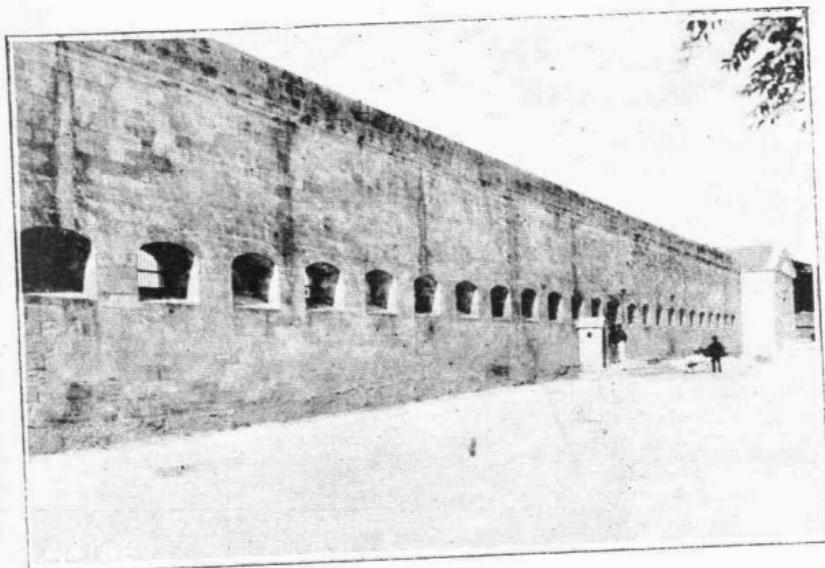
Φαντασθῆτε, δημιουργίαν τῶν πανυψήλων τοῖχων τοῦ ὅγκῳδους κτιρίου, τὸ διποίον μᾶς ἐκληροδότησεν ἡ Ἀγγλικὴ Κατοχή, 250-300 ἀνθρώπινα πλάσματα, δχι: δλα ἐκ φύσεως διεστραμμένα, μὲ ἔνστικτα κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ξττον ἐγκληματικά, σύροντα τὴν ἐλεεινήν των ὑπαρξιῶν μέσα εἰς τρώγλας βρωμεράς καὶ ἀνηλίους καὶ σκουληκιασμένας, χωρὶς φῶς καὶ ἀέρα, χωρὶς τροφὴν ἐπαρκή, χωρὶς κανένα ἀνθρωπισμόν, χωρὶς ἐκκλησίασμα, χωρὶς ἔνα καν λόγον πόνου καὶ παραμυθίας, χωρὶς ψυχαγωγίαν, χωρὶς καμπίαν ἀναπλαστικήν προσπάθειαν. Ἔγκαταλειειμμένα ἀσπλάγχνως εἰς τὴν μαύρην τύχην των. Εἰς τὸ σκότος τῆς φυλακῆς καὶ εἰς τὸ σκότος τῆς ψυχῆς των. *Η Πολιτεία δὲν ἔδινε μίαν πεντάραν. Ἐνδιεφέρετο μόνον νὰ τοποθετῇ κάθε φοράν ὡς ἐπιστάτην τὸν ἀνθρωπὸν τοῦ κόμματος διὰ νὰ τοὺς πωλῇ 30 λεπτὰ τὸ αὐγὸν καὶ 20 λεπτὰ τὴν σαρδέλλαν! *Η φιλανθρωπία οὔτε τοὺς ἐσυλλογίζετο. *Η θρησκεία δὲν ἤρχετο ποτὲ εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὰς καρδίας των. *Ο ιερεὺς των ἤρκειτο νὰ ἱερουργῇ κατάμονος σχεδὸν ἐντὸς τῶν γυμνῶν τοῖχων τοῦ παρεκκλησίου, ἀπλῶς διὰ τὸν τύπον. Καὶ διὰ τὸν φίδον ἀκόμη. Πῶς νὰ συναντηθοῦν ἐπὶ τὸ αὐτὸν ἀνθρωποι, εἰς τὰ ψυχὰς τῶν ὅποιων ἐκόχλαζαν μίση καὶ πάθη παλαιά, καὶ ἐχθρότητες καὶ ἀντεκδικήσεις ὑποδόσκουνται; *Ο ναὸς τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Συγγνώμης θὰ μετενθάλλετο εἰς μακελλείο! Ὑπῆρχον κατάδικοι, βαρυποινῖται πρὸ πάντων, τρέφοντες τόσουν ἀδιάλλακτον μίσος μεταξὺ των, ὅστε ν' ἀλληλοφαγωθοῦν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἀντιμετωπίσεως, ἐὰν δὲν ἥσαν μεμονωμένοι ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰ πέντε ἀκτινωτὰ σιδηρόφρακτα διαμερίσματα τῆς αὐλῆς. Καὶ ἐπειδὴ ἔτσι δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ διασταυρώσουν λυσσωδῶς τοὺς λάζους καὶ τὰς κάμας των, διεσταύρωναν ἐξ ἀποστάσεως καὶ ἀθέατοι πρός ἀλλήλους ὑδρεις καὶ βλασφημίας φρικιαστικάς.

Τὰ πάθη δὲ τὰ ἄγρια, δσάκις δὲν τὰ συνεκόμιζον ἔξωθεν οἱ κατάδικοι, ἀνεπτύσσοντο αὐτομάτως, ὡς ἀναθυμιάσεις ἀπὸ βόρδορον, διότι ἡ ἐπιστασία, χάριν κομματικῶν ἡ ἀλλων λόγων, τοὺς διήρει εἰς εύνοουμένους καὶ μή. *Η πολιτικὴ τῆς ρουτίνας, βλέπετε, ἔξειμεταλλεύετο καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀθλιότητα. Οὕτως, ἀλληλοθελεπόμενοι ὡς ἔχθροι, ἐφρόντιζον νὰ εἰνε δλοι ὥπλισμένοι. “Οσα σιδηρᾶ ἐλά-

σματα, λάμες ή καβαλέτα, περιήρχοντο εἰσαγόμενα λαθραίως εἰς χεῖράς των, μετεβάλλοντο διὰ τῆς ρίνης εἰς φονικά όργανα. Και ποτος ἐτόλμα νὰ τὸν ἀφοπλίσῃ; "Οσάκις ἀπεπειρᾶτο ἔρευναν ἢ φρουρὰ διλόκληρος, δὲν ἀνεκάλυπτε τίποτε. Οἱ κατάδικοι κατώρθωναν νὰ τὰ θάπτουν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Και συχνὰ συνέθαινε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰρωνείας, μόλις ἔξηρχετο ἢ φρουρά, νὰ διαδραματίζωνται φονικαὶ συμπλοκαὶ κ' αἵματοκυλίσματα, τὰ δποῖα ἀνεστάτωναν συχνὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πόλιν, διότι εἶχον καὶ ἔξω τὸν ἀντίκτυπόν των, εἰς τὸν συγγενικούς θικύκλους τῶν διαμαχομένων.

***

Αὐτὴν τὴν ζοφεράν εἰκόνα παρουσίαζον ἐπὶ ἔτη μακρὰ αἱ φυλακαὶ Ἀργοστολίου, ὅταν ἔξαφνα ἐνεφανίσθη ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεός. Ο

Ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ τῶν Φυλακῶν

θαυματοποιός, ὅπως εἶπα. "Ενας γόης ἀληθινός! Λέγουν, ὅτι ὁ δαμάζων τὰ θηρία τῶν δρυμῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ἔκτακτον μαγνητισμὸν εἰς τὸ βλέμμα, διὰ νὰ τὰ ὑποτάσσῃ εἰς τὴν θέλησιν του. "Αλλως θὰ κατασπαραχθῇ. Φαντασθῆτε τὶ μαγνητικὴ δύναμις χρειάζεται διὰ ἔξημερώσῃ ηθη καὶ ἔνστικτα καὶ φυχὰς ἀνθρώπων ἀποθηριωμένων. Καὶ κάτι πλέον: νὰ τὰς ὑποτάξῃ, νὰ τὰς φωτίσῃ, νὰ τὰς ἀναγεννήσῃ. Διότι αὐτὸς ἀκριβῶς κατώρθωσεν ὁ περιεργός καὶ πρωτοφανῆς αὐτὸς ἔλλην.

"Ἄς τὸν ὄνομάσω. 'Αξίζει νὰ τὸν γνωρίσῃ τὸ πανελλήνιον. Εἶνε ὁ Θεόδωρος Κοντομίχαλος, Κεφαλλήν, ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ. "Άν καὶ ἀλκιμός ἔτι καὶ πλήρης ζωῆς, εἰχε ζητήσει καὶ λάβει τὰς

γῆμέρας ἐκείνας τὴν ἀποστρατείαν του, ἀνοίγων, κατὰ τὸ λέγειν του, τόπον εἰς τοὺς νεωτέρους τοῦ στρατεύματος. Ἀλλὰ ἡ ψύχωσις τοῦ ἀγαθοποιεῖν καὶ τοῦ ἔξανθρωπιζεῖν δὲν τὸν ἀφηγενὴν ήσυχον. Καὶ ἐδέχθη τὴν διεύθυνσιν τῶν φυλακῶν — τοῦ θηριωτροφίου τούτου τῆς ἐλληνικῆς Πολιτείας. Τί τὸν εἴλκυσε τάχα μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀποπνικτικὸν περιβάλλον; Τὸ ἐκ 40 δραχμῶν ἐπιμίσθιον; Κάθε ἀλλο, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς καὶ μέγα μέρος τῆς συντάξεώς του τὸ δαπανᾶ ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων του. Τὸν ὥδηγγας εἶκεν ἔνα ιδανικόν. "Ἄς εἶπω: μία ὥραία μονομανία. Ὁ πόθος νὰ μεταβάλῃ τὸ ἀντρον ἐκεῖνο τῆς κακουργίας καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ εἰς ἔνα μικρόκοσμον εἰρήνης, ἀγάπης καὶ ἐργασίας. Αὐτὸς θὰ ἡτο παραφροσύνη καὶ ὡς σκέψις ἀπλῆ μόνον.

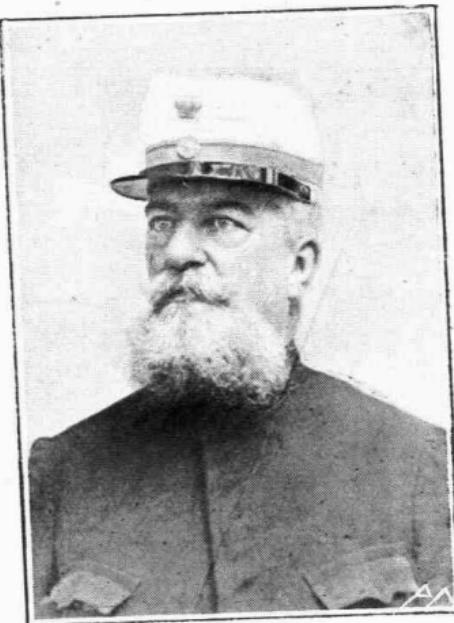
Καὶ δῆμως τὸ ἐσκέφθη, τὸ ἡσθάνθη, τὸ εἶπε καὶ τὸ ἐκαμε. "Ο, τι δὲν κατώρθωσαν εἰσαγγελεῖς, ἀνακριταὶ, νομάρχαι, ὑπουργεῖα, φρουραὶ, ὁ τύπος, αἱ διαιμαρτυρίαι τῆς κοινωνίας δῆλης, τὸ κατώρθωσεν ἡ χαλυβδίνη καὶ ἐμπνευσμένη θέλησις ἐνὸς ἀνθρώπου. Ραγδαίως μάλιστα, χωρὶς χρονοτριβάς.

Θά σᾶς σκιαγραφήσω ἐδῶ εἰς ὀλίγας ώχρας γραμμάς τὸ ἀλλόκοτον θαῦμα.

Τὴν πρώτην φορὰν ποῦ εἰσῆλθεν εἰς τὰς φυλακάς, διέταξε νὰ ἀνοιχθοῦν τὰ δικμερίσματα καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν ἐνώπιόν του, ἔξω εἰς τὴν ἀνοικτὴν αὐλήν, ὅλοι οἱ κατάδικοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ ἀλαλαγμούς χαρᾶς καὶ ἀνακουφίσεως. Εἶχεν ἡδη προηγγηθῆ ἡ φήμη τοῦ ὄνοματός του. Οἱ πλειστοὶ ἦσαν αὐτῶν εἰχον χρηματίσει στρατιῶται του. Καὶ ἤξειραν πολὺ καλὰ τί ἡτον διαχωριστικός των.

Τί τοὺς εἶπε καὶ τοὺς ἐγοήτευσε, μὲ τί λόγια ἀγνώστου ῥήτορικῆς εἰσέδυσεν εἰς τὰς σκοτεινάς ψυχάς των καὶ τὰς ἡλέκτρισε καὶ τὰς ἐφωτίσε μὲ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ιδικῆς του, δὲν γνωρίζω. Τὸ γεγονός εἶνε ὅτι τὴν ἐπομένην δῆλοι οἱ κατάδικοι ἦσαν ἀσπόλοι. Διακόσια καὶ πλέον φονικὰ δργανα κατετίθεντο αὐθορμήτως εἰς τὰς χειρας τοῦ γόγητος. Τὰ εἰδα στοιβαγμένα εἰς μίαν γωνίαν τοῦ γραφείου του καὶ μοῦν ἐπροξένησαν ἵλιγγον. Τὸ ίδιο βράδυ — ἡτο ἡ μεγάλη Τετάρτη τῆς ἔνδημοιάδος τῶν Ἀγίων Παθῶν — ἐξήτησαν τὸν πνευματικὸν καὶ ἐξωμολογήθησαν. Τὸ ἀλλο πρωῒ ἐλειτουργήθησαν δῆλοι μαζί εἰς τὸ ἐκκλησιάδιον, ἐκοινώνησαν τῶν ἀχράντων καὶ ἡσπάσθησαν τὴν δεξιάν τοῦ ιερέως. Σκηνὴ πρωτοφανῆς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς φυλακῆς. Τὸ Πάσχα ἡκροάσθησαν ἐν συντριβῇ τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἀναστάσεως, μεθ' ὅ δ πρωτότυπος διευθυντής, ἀφοῦ τοὺς εἶπε καὶ πάλιν θερμὰ λόγια ἀγάπης καὶ παρκιμούιας καὶ ἔξαγνισμοῦ, ἐστάθη εἰς τὴν θύραν καὶ ἡσπάσθη ἔνα - ἔνα ὀλούς τοὺς καταδίκους. Δὲν ἐχρειάζετο ἀλλο. Οἱ ἔως χθὲς ἀλληλομισούμενοι ώς θανάσιμοι ἐχθροὶ ἤνοιξαν τὰς ἀγκάλας των καὶ ἀντήλαξαν τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης.

"Απὸ τῆς γῆμέρας ἐκείνης ὥρχισε καὶ προχωρεῖ πλήρης ἡ ἀπολύμανσις καὶ διέχαγνισμός. Ἀπολύμανσις κτιρίου, σωμάτων, ψυχῶν. Τὰ πάθη ἐσίγησαν. Ὅρεις καὶ βωμολοχίαι δὲν μολύνουν πλέον τὴν ἀτμοσφαίραν. Οἱ σιδηρόφρακτοι κλωδοί μένουν ἀνοικτοὶ καὶ οἱ

Θεόδωρος Κοντομίχαλος

έχει ολους μαγνητισμένους. Περιτότ τα προσθέσω ότι τὸν ἀγαποῦν και τὸν σέβονται και τὸν λατρεύουν ὡς εἰκόνισμα. Η πάρεστην μάρτυς μᾶς σκηνής. "Ενα βράδυ κατέβικες, ἐργαζόμενος ἔξω τῆς θύρας τῶν φυλακῶν, ἑκάποιος καταδίκης, ἐπί τοῦ ποδός. Οι ἄλλοι καταδίκαιοι φανίσθη. Αἱ ἀρχαι ὅλαι ἐτέθησαν ἐπὶ ποδός. Οι μόνοι διευθύν-έξεμάνησαν ἐναντίον τοῦ ἀπίστου φυγάδος. Και μόνον ὁ Διευθύν-τῆς δὲν ἀνησύχησε. — « Κάτι εκτακτον θὰ τοῦ συνέδη », εἶπε. Και

πράγματι. "Ενας διαβάτης τοῦ είχε ψιθυρίσει ότι ή μητέρα του ἐψυχορράγει. Καὶ ἔξαλλος, χωρίς νὰ σκεφθῇ τίποτε ἄλλο, ἔτρεξε στὸ χωριό διὰ νὰ τὴν προφθάσῃ ζωντανήν. "Αλλὰ τὸ ἄλλο πρωτὲ ἔθεαθη ἐπιστρέφων δρομαῖς, ἀσθμαίνων καὶ κάθιδρως. "Επεισεις εἰς τὰ πόδια τοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ κατεψίλει μὲ δάκρυα τὰς χειρας καὶ τὸν ἴκετευε κλαίων νὰ τὸν συγχωρήσῃ!

***

"Ας ἔλθουν τώρα οἱ κύριοι ψυχολόγοι καὶ φιλόσοφοι καὶ κοινωνιολόγοι καὶ δργανωταὶ καὶ ἡθικοδιδάσκαλοι καὶ ποινικολόγοι νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὸ θαῦμα αὐτό, καὶ διὰ τίνος μυστηρίου ἥδυνήθη ἔνας ἀνθρωπος, μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ σκοτεινὸν ἄντρον τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀποθηριώσεως, νὰ σκορπίσῃ τὸ φῶς, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ωραίας του ψυχῆς!

[Αὕγουστος τοῦ 1910].

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΠΑΡΕ ΤΟ ΔΡΟΜΟ . . .

Στὴν ἀδελφοῦλα μου "Λυρα"

ΠΑΡΕ τὸ δρόμο τὸν μακρὸν ἀπὸ τὸ κοιμητῆροι
 Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα κι' ἔλα νὰ μάνταιώσῃς . . .
 Προσμέρω σε στὰ τοίστοια γιὰ νὰ φαγῆς, ἀγύρωστη
 Γλυκειὰ ἀδελφοῦλα! πῶφυγες δίχως νὰ σὲ χαροῦμε . . .

Ἐλα καὶ περιμέρω σε νὰ μάσονμε τὰ λούλουδα
 Ἀπὸ τὸ περιβόλι μας, κι' ἀπ' τὴν τριανταφυλλιά σου
 Νὰ κόψης τὰ τριαντάφυλλα, καὶ στὸ ἔσημο σπιτάκι μας
 Νὰ στήσης πάλι τῆς χαρᾶς τὸ ξεχασμένο παρηγύρι . . .

Καὶ πέρος ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, ποῦ γέρω σου θάκοῦμε
 Τὰ ὅσα δὲν ἐπόρφταξες γιὰ νὰ μᾶς πῆς δῶ κάτω,
 . . . Πες τότε τὸ τραγοῦδι σου — ἔρα γλυκὸ τραγοῦδι —
 Κι' ὕστερα πάρε τὸ στρατὶ κατὰ τὸ κοιμητῆροι . . .

ΔΙΟΝ. Π. ΚΟΥΚΟΡΙΚΟΣ